

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Павлик О.А.
(підпис) (прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2023р.

Реєстраційний № _____

« _____ » _____ 2023р.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 2 КЛАСІ

Кваліфікаційна робота
студентки групи ПНПм-22
ступеня вищої освіти магістр
спеціальності 013 Початкова освіта
Хіщенко Валерії Львівни

Керівник
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри початкової освіти
Павлик Олена Анатоліївна

Оцінка:

Національна шкала

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2023
ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Хіщенко Валерія Львівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	
1.1. Методичний огляд проблеми розвитку мовлення молодших школярів.....	9
1.2. Розвиток мовлення молодших школярів як психолого-педагогічна проблема.....	14
1.3. Особливості розвитку мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання.....	19
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДРУГОКЛАСНИКІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	
2.1. Стан досліджуваної проблеми у практиці шкільного навчання.....	27
2.2. Завдання й перебіг дослідно-експериментальної роботи з організації розвитку мовлення учнів 2 класу в умовах дистанційного навчання.....	38
2.3. Результати дослідно-експериментальної роботи.....	44
Висновки до розділу 2.....	47
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	52
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Актуальність проблеми. Однією з найважливіших і актуальних проблем сучасної методики навчання української мови в початкових класах є проблема розвитку мовлення молодших школярів, оскільки під час навчання рідної мови одним із головних завдань є формування і розвиток у дітей комунікативної компетентності, правильного та виразного мовлення.

Мовлення – один із найважливіших засобів спілкування і обміну думками між людьми, передачі інформації. Коли дитина приходить до школи, у неї виникає необхідність у спілкуванні - вмінні висловити свою думку правильно, послідовно, вдумливо.

Формування вмінь і навичок зв'язного мовлення – одна з ключових проблем сучасної методики навчання мови. Як зазначено у Державному стандарті початкової освіти, «мета і завдання навчального предмета українська мова у початковій школі полягає не лише в опануванні грамоти (початкових умінь читати і писати), а й у мовленнєвому розвитку молодших школярів – умінь висловлюватися в усіх доступних для них формах, типах і стилях мовлення. Розвиток мовлення має набути статусу провідного принципу навчання рідної мови в загальноосвітній школі, зокрема в її початковій ланці» [13,с.31].

Отже, за чотири роки навчання молодші школярі у початковій школі повинні оволодіти усним і писемним мовленням на достатньому рівні, аби легко, вільно та зрозуміло спілкуватися на будь-які теми для їхнього віку.

Відповідно до Державного стандарту загальними результатами навчання здобувачів освіти є «взаємодія з іншими особами усно, сприйняття і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуація; висловлювання думок, почуттів та ставлення, взаємодія з іншими особами письмово та в режимі реального часу, дотримання норм літературної мови» [13, с.20-22]. Для цього учні повинні навчитися сприймати усну інформацію, перетворювати її в різні форми повідомлень,

виокремлювати та передавати іншим особам, аналізувати та інтерпретувати, висловлювати і захищати власні погляди, використовувати вербальні та невербальні засоби під час представлення своїх думок, створювати писемні висловлювання, редагувати письмові тексти.

Мовленнєвий розвиток молодшого школяра є важливою умовою для його успішного навчання. Чим більше учень читає, слухає, переказує та розповідає, тим краще розвивається його пам'ять, а, отже легше засвоюються знання з усіх навчальних дисциплін, які вивчаються в початкових класах. Щоб забезпечити мовленнєвий розвиток учневі, потрібно навчити його грамотно висловлювати власні думки в усному і писемному мовленні, дотримуючись усіх норм української мови. Для цього потрібно збагачувати словниковий запас, засвоювати правильну вимову та значення слів. Також потрібно навчити правильно будувати словосполучення, бо вони є фундаментом речень.

Вітчизняними дослідниками було розглянуто розвиток мовлення учнів молодшого шкільного віку (В.Бадер [2], Л.Варзацька [4], М. Вашуленко [5] та ін.). Лінгводидакти та методисти досліджували удосконалення навичок усного мовлення (О.Мельничук, О.Смолінська [42]); усне мовлення як основний різновид мовлення (М.Вашуленко [6], О.Вашуленко [9], І.Гудзик [28], С.Дубовик [7], Ж.Крайова, М.Крикун [26], О.Лобчук [28], К.Пономарьова [41]).

На сучасному етапі розвитку освіти більшість вітчизняних учених приділяють увагу таким питанням, як: дистанційне навчання з використанням інформаційних технологій (Р.Гуревич [12], М.Кадемія [21], Н.Тверезовська [44], М.Жалдак [15], Ю.Жук [16]); концептуальні педагогічні положення про дистанційне навчання (О.Андрєєв [1], І.Козубовська [24], В.Олійник [33], П.Стефаненко [43]). Науково-педагогічні засади дистанційного навчання розробляли такі вітчизняні науковці, як В.Олійник [33], О.В.Рибалка [27], Н.Сиротенко [27], П.Стефаненко [43] та ін.

Наразі у лінгводидактиці початкової освіти методисти розглядають такі проблеми, пов'язані з розвитком мовлення молодших школярів:

- 1) проблеми із словниковим запасом;
- 2) проблеми із формуванням умінь і навичок сприймати та відтворювати усні й письмові висловлювання, будувати власні тексти;
- 3) проблеми з послідовним та логічним викладом думок;
- 4) проблеми з культурою мовлення.

Також потребує дослідження специфіка роботи з розвитку мовлення під час дистанційного навчання з урахуванням обмежень та можливостей такої форми освіти, що зумовлює актуальність досліджуваної проблеми.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та експериментальне дослідження системи роботи з розвитку мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання в 2 класі.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми розвитку мовлення молодших школярів в контексті наукових досліджень.

2. Обґрунтувати та визначити особливості розвитку мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання.

3. З'ясувати стан досліджуваної проблеми у практиці шкільного навчання.

4. Провести дослідно-експериментальну роботу з розвитку мовлення учнів 2 класу на дистанційних уроках української мови.

5. Проаналізувати результати дослідно-експериментальної роботи та визначити, які методи навчання є найбільш ефективні для розвитку мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання.

Об'єкт дослідження – процес розвитку мовлення молодших школярів.

Предмет дослідження – система роботи з розвитку учнів 2 класу на дистанційних уроках української мови.

Гіпотеза: організація розвитку мовлення другокласників під час дистанційного навчання буде ефективною за таких умов:

- 1) урахування сутності процесу розвитку мовлення;
- 2) поетапного використання різних методів розвитку мовлення під

час дистанційного навчання;

3) забезпечення необхідних засобів для організації мовленнєвого розвитку під час дистанційного навчання.

У процесі роботи було застосовано такі **методи дослідження**: теоретичні (аналіз державних документів та наукової літератури, систематизація та узагальнення практичного і теоретичного матеріалу); педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний); емпіричні (анкетування вчителів та учнів, бесіди, спостереження).

Експериментальна база дослідження: Зеленодольський ліцей №1 Дніпропетровської області.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було апробовано на таких конференціях та в публікаціях:

1) II Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Освіта XXI століття: аксіологічний вимір» (Нікополь, 19 травня 2023р.).

2) Хіщенко В.Л. Хіщенко В.Л. Актуальні проблеми розвитку мовлення молодших школярів у парадигмі сучасної освіти. *Освіта XXI століття: аксіологічний вимір*: збірник матеріалів II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (м. Нікополь, 19 травня 2023 року). Нікополь : Навчально-методичний кабінет, 2023. С.228-232.

3) Павлик О.А., Хіщенко В.Л. Розвиток мовлення молодших школярів як психолого-педагогічна проблема. *Актуальні питання і практики початкового навчання*: збірник наукових праць студентів. Кривий Ріг, 2023. С.125-128.

Практичне значення полягає в розробленні та впровадженні в освітній процес початкової школи методики розвитку мовлення молодших школярів під час дистанційних уроків української мови. Результати роботи можуть бути використані вчителями початкових класів на уроках мовно-літературної освітньої галузі в 2 класі.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновку, списку використаної

літератури, додатків. Загальний обсяг роботи – 73 сторінки , обсяг основного тексту – 51 сторінка.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Методичний огляд проблеми розвитку мовлення молодших школярів

Мова - це система символів, яку ми використовуємо в усному чи писемному мовленні для отримання або ж доведення інформації у процесі комунікації.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає поняття мови, як «сукупність довільно відтворюваних загальноприйнятих у межах даного суспільства звукових знаків для об'єктивно існуючих явищ і понять, а також загальноприйнятих правил їх комбінування у процесі вираження думок» [10, с.682].

М. Вашуленко зосереджує свою увагу на тому, що «мова обслуговує потреби суспільства через цілу низку життєво важливих функцій, які практично реалізуються у мовленнєвій діяльності» [5, с.27-31].

За нашим переконанням мова – це життєва складова кожного народу, яка виражає його характер, побут, традиції, культуру, звички, окрім цього є засобом самовираження. Іноді науковці, педагоги можуть однаково використовувати схожі між собою поняття «мова» і «мовлення», деяким дуже складно віднайти різницю між ними і дійти висновку, що є між ними спільного, а що відмінного. Тому в педагогічному дискурсі іноді трапляється використання таких поєднань «писемна мова», «мова персонажів» тощо.

Дефініцію «мова» ми вже з'ясували. Тож розглянемо сутність поняття «мовлення».

В енциклопедичному словнику зазначено, що мовлення - це «функціонування мови в процесах вираження й обміну думок, конкретна форма існування мови як особливого виду суспільної діяльності» [49, с.54-55].

Нам імпонує думка І. Олійника, який зазначає, що мовлення - це «процес

добору і використання засобів мови для спілкування з іншими членами певного мовного колективу. Мовлення є формою існування живої мови, у мовленні мова функціонує і в процесі функціонування перебуває в постійному розвитку. Мова і мовлення взаємно й нерозривно пов'язані між собою. Мовлення існує на основі певної мови, а мова виявляє собою в мовленні її носіїв. Мова щодо мовлення - явище загальне; вона належить усім, хто нею користується. Мовлення ж часткове, окреме, індивідуальне щодо мови...» [36, с.48].

Л. Калмикова зауважує, що «мовлення є і засобом, і формою спілкування. Воно пов'язане з психічними властивостями і станами особистості» [22, с.9]. Саме тому, на нашу думку, важливо у процесі розвитку мовлення використовувати методи стимулювання дітей передавати словами свої думки, переконання, почуття.

Розвиток мовлення, формування комунікативної компетенції необхідні для вміння контролювати правильність і доцільність своїх висловлювань, а також для вільного володіння мовою. А це, в свою чергу, допомагає особистісному розвитку учнів. Саме на уроках розвитку мовлення діти навчаються самостійно визначати стиль тексту, створювати власні усні та писемні висловлювання, будуючи їх з урахуванням мети, адресата мовлення. Усе це сприяє соціалізації особистості. Психологічну основу комунікативно-мовленнєвих умінь складає теорія діяльності, відповідно до якої мовлення організоване з точки зору психології подібно до інших видів діяльності [16, с. 3-9].

На нашу думку, мовлення – це особлива форма пізнання людиною навколишньої дійсності, під час якої вона користується мовою та іншими способами самовираження.

Аналіз досвіду зарубіжних учених-дослідників у публікаціях Асоціації мовної комунікації США свідчить про обов'язковість розвитку зв'язного мовлення, а саме: вміння слухати, аналізувати та систематизувати інформацію, слухати розмовне мовлення інших людей, правильно вживати

слова та невербальні знаки у різних мовленнєвих ситуаціях, користуватися голосом та його властивостями (тембр, інтонація, сила голосу, темп, дальність звучання), викладати свої думки чітко та логічно, вміти аргументовано відстояти свою точку зору, ставити конкретні запитання, вміти правильно відповідати на запитання, використовуючи речення, описувати ситуацію, вміти передавати за допомогою слів свої почуття [34, с.78-91].

Ми підтримуємо думку мовознавця О. Пономарева, що мовленнєва діяльність потребує особливих умов, за яких вона нормально відбудеться. Науковець відзначає: «щоб спілкування здійснилося повноцінно, людина повинна швидко й правильно орієнтуватися в умовах спілкування - чітко планувати свою мовленнєву діяльність, підбирати відповідні засоби для передачі змісту сказаного, вміти забезпечувати зворотній зв'язок» [39, с.66]. При порушенні однієї з ланок акту спілкування мовцю не вдасться домогтися очікуваних результатів спілкування, воно виявиться неефективним.

Проаналізувавши фахові дослідження, ми визначили основні функції мовлення (див.рис.1.1).

За переконанням О. Яшенкової, одним із основних процесів мовленнєвої діяльності є «породження (продукування) мовлення - складний інтенційно, інтерактивно й ситуаційно зумовлений процес формування висловлювання на підставі мовленнєвої здатності людини, її комунікативної компетенції. Структура породження мовлення охоплює такі послідовні етапи: мотив, інтенція, внутрішнє програмування та реалізація. Вихідним моментом у породженні висловлювання є мовленнєва ситуація, обставини, що спонукають людину до мовленнєвої дії» [60, с.75].

Ми підтримуємо позицію О. Яшенковою, що мовленнєва ситуація породжує мотив висловлювання. Вона наголошує, що «мотив утілюється в інтенції - комунікативному намірі адресанта» [60, с.75]. Оскільки формування висловлювання являється вирішальним етапом, важливим є його «семантико-граматичне структурування». На цьому етапі добираються слова, здійснюється розташування їх у потрібній послідовності з граматичним

оформленням .

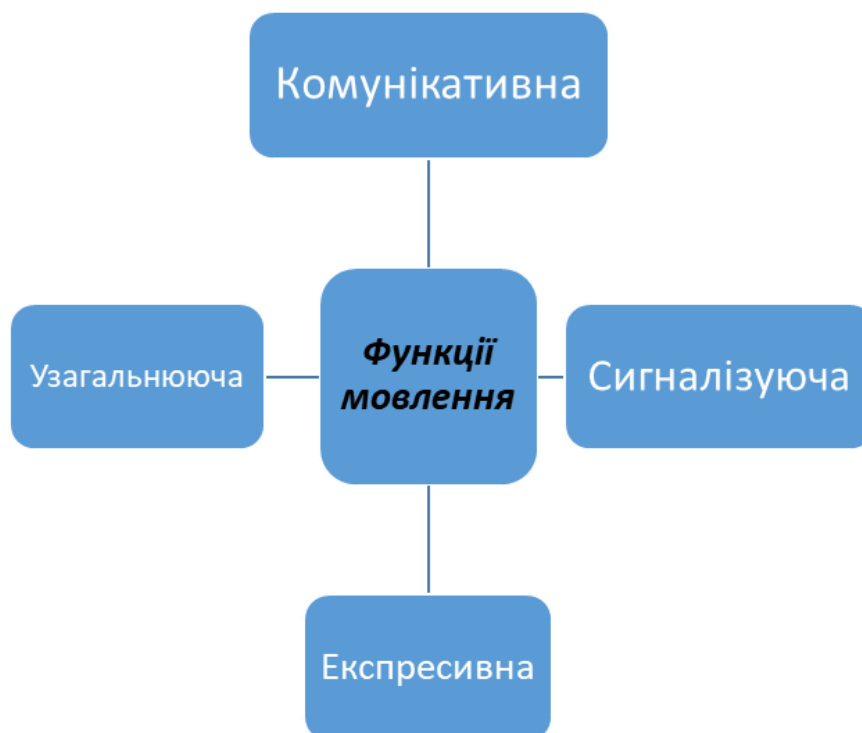

Рис.1.1. Функції мовлення

Урок української мови в початковій школі є найсприятливіший для створення різноманітних мовних ситуацій, їх аналізу. Навіть коли учні читають літературні твори, відбувається розвиток мовленнєвого апарату, що є необхідним для «правильного», якісного та лаконічного подальшого мовлення.

Розвиток мовлення учнів молодшого шкільного віку є вкрай важливим та необхідним, адже це фундамент для подальшого шкільного навчання, отримання знань та формування особистості. Мовлення - це один із найголовніших рушіїв успіху особистості молодшого школяра, саме тому педагогам необхідно особливу увагу приділяти розвитку мовленнєвої діяльності на уроках. Для цього вчителю необхідно знати та активно впроваджувати в освітній процес методи розвитку мовлення, серед яких чільне місце посідають оперативний та комунікативний (див.рис.1.2).

Рис.1.2. Методи розвитку мовлення

Основу сучасних типових освітніх програм початкової освіти складає акцентуація на розвитку мовлення, формування комунікативної компетентності. Це означає, що мовлення, насамперед, виступає засобом спілкування, потребує спеціального навчання дітей уважно слухати, виправляти своє висловлювання, підлаштуватися під ситуацію та умови спілкування [46, с.11-16] .

Метою уроку української мови є розвиток мови і мовлення, мислення дітей. Уроки зв'язного мовлення використовуються у роботі вчителя з метою розвитку навичок читання, формування вмінь переказування текстів в обох формах (письмовій та усній формах), вміння складати оповідання за малюнками, збагачувати активний та пасивний словниковий запас, вдосконалення роботи над реченням, текстом [40].

На уроках української мови дуже важливо тренувати співпрацю дітей між собою для покращення вмінь міжособистісної взаємодії, адже людина розвиває мовленнєві навички під час опосередкованої практики у спілкуванні, з літератури, кіно, театром та ін. Людина навчається комунікативних навичок

через запозичення засобів аналізу різних комунікативних ситуацій у вигляді візуальних та словесних форм у культурному середовищі [34,с.78-91].

Отже, мовлення – це важливий засіб спілкування. За допомогою нього учні обмінюються думками та інформацією між собою. Починаючи з перших днів навчання в школі, у дитини виникає потреба у вмінні висловлювати свої думки правильно, логічно, послідовно, зрозуміло для оточення. Для цього вчителю необхідно системно використовувати в освітньому процесі різні методи розвитку мовлення.

1.2. Розвиток мовлення молодших школярів як психолого-педагогічна проблема

Розвиток мовлення молодших школярів – є досить важливою і актуальною проблемою. Вітчизняні дослідники розвитку мовлення учнів молодшого шкільного віку (В.Бадер [3], Л.Варзацька [4], М. Вашуленко [5], О.Мельничук, О.Смолінська [42], О.Вашуленко [9], І.Гудзик [28], С.Дубовик [7], Ж.Крайова, М.Крикун [26], О.Лобчук [28], К.Пономарьова [41]) вважають, що причинами недостатнього розвитку мовлення є ряд факторів, серед яких можна виділити:

- недорозвинений мовленнєвий апарат дитини;
- порушена звуковимова;
- страх говорити [17].

Кожна з наведених нижче проблем потребує детального аналізу та синтезу.

Мовленнєвий апарат дитини складається із 3-ох відділів:

- дихальний;
- голосовий;
- артикуляційний [17].

Тобто, якщо наявна хоча б одна з наведених вище проблем, педагогу

буде вкрай важко, а інколи навіть неможливо розвивати мовлення дитини без допомоги кваліфікованого спеціаліста.

Порушена звуковимова є дуже розповсюдженою проблемою, основна її характеристика полягає в тому, що дитина не вимовляє деякі звуки або вимовляє їх неправильно. Цей випадок не такий серйозний, як попередній, і на його усунення необхідно значно менше часу, але все ж таки дана ситуація теж потребує втручання спеціаліста – логопеда. У такому випадку здобувачеві освіти призначають спеціальні вправи, зарядку для артикуляційного апарату та ін., тобто те, з чим самостійно вчителів не впоратися. Якщо у дитини наявна така проблема, то вчителю важко буде розвивати мовлення в учня.

Страх говорити – це, певно, найскладніша ситуація з усіх вищеназваних, адже вона має не фізичний чи фізіологічний характер, а насамперед психологічний. Певна вада чи неуспіх зумовлює ситуацію чи ряд ситуацій, які призводять до страху говорити, висловлювати власну думку. Коли виникає така ситуація, вчитель має змогу подолати її самостійно, без втручання інших спеціалістів, головне – прибрати цей страх, звісно інколи це буває досить важко. Проаналізувавши досвід педагогів, психологів, логопедів, нами було сформовано ряд рекомендацій (див.рис. 1.3)[32].

Рекомендації з подолання страху "говорити"

1. Попрацюй над диханням. Дихай глибоко і говори на видиху.

2. Тренуй свою промову заздалегідь перед дзеркалом, а краще перед рідними.

3. Читай багато книжок. Це збагатить твій словниковий запас і допоможе побороти страх.

4. Складай загадки.

5. Розігруй сценки з друзями

Рис. 1.3. Рекомендації з подолання страху «говорити»

С.М. Мартиненко наголошує, що «...молодший шкільний вік вважається основним періодом набуття соціального досвіду, передумовою функціонування механізмів розвитку особистості та орієнтації її життєдіяльності, це один із найважливіших періодів формування особистості. У цьому віці інтенсивно розвиваються природні задатки, формуються моральні якості, виробляються риси характеру, у віці 6-10 років в учнів з'являються думки про власну соціальну значущість, розвивається самооцінка, формується самосвідомість та зворотній зв'язок з оточенням» [29, с.41-43].

Ми погоджуємося з думкою В. Бадер, що «складовою проблеми розвитку мовлення молодших школярів виступає робота над словом, оскільки розвиток мовлення включає в себе роботу:

- над окремими словами;
- над словосполученнями і реченнями;
- над зв'язним мовленням [2, с.15-16].

Засвоєння лексичного багатства мови молодшими школярами не повинно проходити стихійно. Одним із найважливіших завдань розвитку мовлення учнів початкових класів є керування процесом збагачення словника дітей, упорядкування словникової роботи та її активізація.

В. Бадер зазначає, що методика словникової роботи передбачає чотири основні напрями:

- 1) збагачення словника учнів новими словами і розширення його за рахунок нових значень уже відомих лексем;
- 2) уточнення словника, яке передбачає пояснення значень слів-паронімів, слів-синонімів, антонімів; засвоєння багатозначності, лексичної сполучуваності слів, засвоєння слів-омонімів;
- 3) активізація словника, тобто переведення слів із пасивного словникового запасу учнів у активний;
- 4) витіснення із вживання не літературних слів, переведення їх із активу в пасив» [2, с.15-16].

Для того, щоб мовлення було лаконічним, правильним та змістовним,

вчителю необхідно пояснити здобувачам вимоги до культури мовлення та спілкування, найголовніше – не тільки пояснити, а ще й навчити учнів дотримуватися їх. Проаналізувавши прийняті у нашому суспільстві норми, нами виділено вимоги культури й етики мовного спілкування (див.рис.1.4.) [8,с.100].

Рис.1.4. Вимоги до культури мовлення

Формування культури мови і мовлення – мета мовної освіти учнів

початкових класів. Для її реалізації варто використовувати систему вправ, що становить собою упорядковану сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних мовних елементів. Така цілісна єдність підпорядкована освітній меті й спрямована на формування й удосконалення мовної та мовленнєвої культури [57, с.104].

Українські методисти М. Вашуленко та Н. Тоцька приділяють особливу увагу застосуванню звуко-буквенного аналізу на уроках під час розвитку мовленнєвої діяльності [8, с.37]. Звуко-буквенний аналіз, на думку науковців, – одна з найголовніших вправ при вивченні мови. Робота над спостереженням за звуковим складом слова, а також аналіз його графічного зображення допомагає учню усвідомити, закріпити й узагальнити теоретичні відомості, формувати правописні й орфоепічні навички. Така робота сприяє виробленню правильної звукової вимови, що є важливим при формуванні культури мовлення. М.Вашуленко зазначає, звуко-буквенний аналіз не повинен виступати як самоціль, а має служити засобом оволодіння учнями фонетикою, орфоепією, орфографією й культурою мови та мовлення в цілому [8, с.37].

З метою розвитку мовлення учнів початкової школи, правильної звуковимови та виразного читання Л. Варзацька розробила систему вправ, у яких методист пропонує:

1. Прочитати текст із певною емоцією (сум, радість, злість тощо).
2. Підготувати усну розповідь на одну з заданих тем.
3. Виділити у тексті слова, близькі та протилежні за значенням, і підібрати до них пари.
4. Відредагувати та прочитати відредагований текст.
5. Описати подану ситуацію на малюнку.
6. Прорекларувати вірш.
7. У групах розіграти діалог та ін. [4, с.55].

Отже, проблема розвитку мовлення учнів початкової школи потребує підвищеної уваги, адже період початкової освіти є найсприятливішим. Діти набувають нового соціального статусу «здобувач освіти», який передбачає не

лише ряд прав, а і багато нових обов'язків. Окрім цього змінюється провідна діяльність: якщо раніше це була гра, то зараз – навчання. Саме у цей період педагогам, психологам необхідно докладати чимало зусиль задля розвитку мовлення, щоб мовлення було «правильним» - цей термін містить в собі вимогу до чіткого, зв'язного та лаконічного мовлення. На жаль, частим є випадки, коли діти мають вади мовлення, серед яких порушена звуковимова, картавість та ін. Ці вади досить сильно ускладнюють процес розвитку мовлення учня. У зазначеному випадку необхідна допомога логопеда, адже з порушеною звуковимовою мовлення дитини не буде функціонувати повноцінно. Також у період початкової школи необхідно розвивати в учнів вміння зв'язно висловлювати думки, будувати цілісні висловлювання.

1.3. Особливості розвитку мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання

У «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» визначено дистанційне навчання як систему технологій, що гарантує оперативну доставку учням достатньої кількості матеріалу, що вивчається [25, с.1-10].

У нормативних документах Міністерства освіти і науки України наголошується, що дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій[18].

У «Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти», затвердженому наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115: «дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за

дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» [38, с.1].

Поняття «дистанційне навчання» було досліджено такими вченими, як Д. Кіган, А. Кларк, М. Мур і М. Томпсон, Т.В. Пилаєвою, М. Ламааши та ін. [36, с.1-2].

На підставі аналізу наукових праць ірландського дослідника Д.Кіган, узагальнюючи визначення дистанційної освіти, Т.В. Пилаєва та М.Ламааши сформулювали її найбільш характерні ознаки: постійне відокремлення педагога від студента протягом усього навчального процесу; заклади дистанційної освіти самостійно визначають її організаційну структуру, здійснюють планування, розробляють навчальний матеріал, забезпечують ним студентів; широке використання технічних засобів навчання (друкарських, аудіо, відео засобів, комп'ютерів), що забезпечує прямий та зворотний зв'язок викладачів та студентів, донесення змісту курсу до користувача [36, с.2].

Під час дистанційного навчання вкрай важливо формувати та розвивати в учнів мовленнєву діяльність, хоча це дуже складно, адже, здобувачі освіти не мають змоги комунікувати між собою на перервах, з учителем на перервах. Саме це значною мірою ускладнює розвиток мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання.

О. П. Муковіз виділяє такі характерні риси дистанційного навчання:

1. Гнучкість: учні за системою дистанційної освіти в основному не відвідують регулярних занять, а працюють у зручний для себе час, або за розкладом занять, у зручному місці і в зручному темпі.

2. Поетапність: в основу програм дистанційної освіти покладено принцип поетапного вивчення дисципліни.

3. Нова роль учителя: на нього покладаються такі функції, як координування пізнавального процесу, коректування курсу, що викладається,

консультування при складанні індивідуального навчального плану, керівництво навчальними проектами та ін.

4. Спеціалізований контроль якості освіти: як форми контролю в дистанційній освіті використовуються дистанційно організовані іспити, співбесіди, проектні роботи, екстернат, комп'ютерні інтелектуальні тестуючі системи. Слід особливо підкреслити, що розв'язання проблеми контролю якості дистанційної освіти, її відповідності освітнім стандартам має принципове значення для успіху всієї системи освіти.

5. Використання спеціалізованих технологій і засобів навчання: технологія дистанційного навчання - це сукупність методів, форм і засобів взаємодії з учнем в процесі самостійного, але контрольованого освоєння ним певного масиву знань.

6. Опора на сучасні засоби передачі освітньої інформації: центральною ланкою системи дистанційної освіти є комп'ютерні засоби [31, с.320-325].

Відмінність дистанційного навчання від очного полягає в тому, що при дистанційній формі навчання від учня вимагається більша самостійність, відповідальність і організованість.

Сучасний урок має багатоаспектний контекст. Це логіка викладу, і різноманітність дидактичного матеріалу, організація роботи учня і вчителя, а також постійний пошук форм і методів навчання з технічним оснащенням уроку [31, с.320-325].

На даний час одним із найважливіших завдань освіти є оволодіння учнями універсальними навчальними діями, здатність до самоосвіти, здатність використовувати свої знання і навички в нових умовах, здібностей до різних способів комунікації.

Дистанційне навчання учитель може здійснювати в синхронному та асинхронному режимах з використанням електронних освітніх платформ.

Асинхронний режим - взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому інтерактивні освітні платформи, електронну пошту,

форуми, соціальні мережі тощо [22, с.1-3].

Синхронний режим - взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відео конференції [22, с.1-3].

Під час організації дистанційного навчання в закладах освіти доцільно поєднувати синхронний та асинхронний режими навчання. У період дистанційного навчання учнів учитель має можливість створювати власні комунікаційні онлайн сервіси, веб-ресурси або використовувати інші електронні освітні платформи.

Найбільш поширеними онлайн сервісами та ресурсами для навчання у дистанційному форматі є:

Платформа Moodle (<https://moodle.org/>) - відкрита безкоштовна система із можливістю управління дистанційним навчанням. За допомогою цієї платформи педагог має змогу розміщувати різноманітного виду тести, завдання, зображення, аудіо та відео файли. Також ця платформа надає можливість контролювати успішність кожного учня, час виконання ним завдань, обсяг завантаженого ним матеріалу.

Платформа GoogleClassroom (<https://classroom.google.com>) - це сервіс, що дозволяє організувати онлайн-навчання, використовуючи текстову, графічну та відео інформацію.

На платформі учитель створює свій курс, має змогу записати учнів на курс, ділитися з ними навчальними матеріалами, перевіряє виконання та завантаження завдань.

Zoom (zoom.us/download) - сервіс для проведення онлайн-зустрічей, відеоконференцій дистанційного навчання школярів. Створити зустріч може вчитель, якщо в педагога є обліковий запис. Програма відмінно підходить для індивідуальних і групових занять, здобувачі освіти можуть заходити як з комп'ютера, так і з планшета або телефону.

Однією з найдоступніших платформ для створення практичних вправ є

LearningApps.org, а для надання формувального зворотного зв'язку існує спеціалізований сервіс <https://goformative.com/>. Це онлайн-сервіс, який дає можливість вчителю створювати інтерактивні вправи. Даний ресурс зручний і простий у використанні. Навіть без реєстрації можна користуватися вже створеними колегами вправами. Вправи різних типів на різні теми можна використовувати у роботі з інтерактивною дошкою.

Представлені вище онлайн-сервіси допоможуть кожному педагогу якісно організувати процес дистанційного навчання, але для організації якісного процесу навчання та розвитку мовленнєвої діяльності на уроках необхідно не лише використовувати додатки, а й знати ефективні методи та методики, які допоможуть розвивати мовленнєву компетентність. Проаналізувавши досвід педагогів та фахові джерела щодо ефективності окремих методик, нами були виділені такі методи ефективного розвитку мовлення:

1. *Робота з медіатекстом.* Медіатекст - це усний чи писемний твір масової інформаційної діяльності та масової комунікації. Сутність медіатексту - конкретна інформація, що виражена мовленням з метою впливу та переконання [58]. На нашу думку, це дуже ефективний метод розвитку мовлення, адже він залучає одразу більшість або увесь клас до виконання завдання. Вчитель може запропонувати декільком учням прочитати текст, іншій частині класу - знайти відповідну інформацію у тексті, іншим учням - висловити власну думку з приводу почутого, погодитися чи не погодитися з написаним, деяким - запропонувати доповнити текст чи змінити щось у ньому. Такий метод не лише допоможе розвивати мовлення, а й проявити кожному учневі творчість, надає можливість висловити власну думку, надає впевненість у власних силах, згуртовує учнів між собою під час колективного виконання завдання.

2. *Метод онлайн-проєкту.* Метод проєкту допомагає розвивати мовленнєві навички кожного здобувача освіти, адже кожен представляє ту чи іншу інформацію. Набув поширення цей метод саме зараз, адже за допомогою

нього в умовах дистанційної освіти можна поєднати як групові, так і індивідуальні види діяльності, що особливо є важливим на уроках української мови та літературного читання.

3. Розвивати навички мовленнєвої діяльності ефективно, навіть під час дистанційного навчання допомагає *метод театралізації*. Учитель може після прочитання певного твору запропонувати учням завдання розіграти ту чи іншу сценку з твору, або обрати улюбленого героя і розіграти його слова.

Театралізація на уроці:

- сприяє «зануренню» в літературний твір та формуванню вдумливого читача;
- вчить уважно слухати та говорити правильно й виразно, доносячи ідеї та емоції до слухачів;
- формує навички комунікації, взаємодії, співпраці в команді, вчить моделювати різні комунікативні ситуації, обирати стратегії спілкування, імпровізувати;
- дає можливість мислити критично та креативно, розвиває емоційний інтелект: учні вчаться розуміти та відчувати літературних персонажів, зображувати їх, співпереживати їм та висловлювати ці почуття назагал[45].

4. *Сюжетно–рольова гра*. Цей метод містить у собі все необхідне для успішного розвитку мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання. Учні можуть записати відео, у якому будуть розповідати та описувати гру. Саме це і розвиває в учнів мовленнєву діяльність.

5. *Складання кожним учнем усної розповіді* під час уроку. Це сприяє розвитку мовленнєвих навичок кожного здобувача освіти, розвитку впевненості у собі, у своїх силах, комунікативних навичок, допомагає позбавитися страху публічних виступів.

Отже, ми можемо зробити висновок, власне проблема розвитку мовлення під час дистанційного навчання є недостатньо дослідженою. Методів та технологій для розвитку мовленнєвих учнів існує багато, але відрізняються вони ефективністю та можливістю імплементації в умовах

дистанційної освіти.

Таким чином, дистанційне навчання є формою організації та реалізації навчально-виховного процесу. Перевагами такого навчання є можливість використовувати багато різних ресурсів; постійний доступ до матеріалів. Проте є і недоліки, а саме: діти молодшого шкільного віку не сприймають інформацію більше 10-20 хв.; велике навантаження на зір; відсутність соціалізації.

Висновки до 1 розділу

1. Розвиток мовлення молодших школярів є серйозною та глобальною проблемою. Причиною цього є ряд факторів, серед яких ми можемо виділити: недорозвинений мовленнєвий апарат дитини; порушена звуковимова; страх говорити.

2. Дистанційне навчання – це педагогічний підхід, в якому навчання відбувається на відстані за допомогою інформаційних технологій та комунікаційних засобів, таких як інтернет, відеоконференції, електронні платформи тощо.

3. Для того, щоб мовлення було правильним та змістовним, вчителю необхідно пояснити здобувачам вимоги до культури мовлення та спілкування, найголовніше – не тільки пояснити, а ще й навчити учнів дотримуватися їх.

4. Проблема розвитку мовлення учнів початкової школи потребує підвищеної уваги, адже період початкової освіти є найсприятливішим. Діти набувають нового соціального статусу «здобувач освіти», який передбачає не лише ряд прав, а і багато нових обов'язків.

5. Під час організації дистанційного навчання в закладах освіти доцільно поєднувати синхронний та асинхронний режими навчання. У період дистанційного навчання учнів учитель має можливість створювати власні

комунікаційні онлайн сервіси, веб-ресурси або використовувати інші електронні освітні платформи.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДРУГОКЛАСНИКІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Стан досліджуваної проблеми у практиці шкільного навчання

Для того, щоб з'ясувати стан досліджуваної проблеми у практиці шкільного навчання, нами було проаналізовано Державний стандарт початкової освіти, типові освітні програми, чинні підручники з української мови для 2 класу.

Як зазначено у Державному стандарті початкової освіти, метою вивчення української мови є «формування комунікативної, читацької та інших ключових компетентностей; розвиток особистості здобувачів освіти засобами різних видів мовленнєвої діяльності» [13, с. 3].

У мовно-літературній освітній галузі передбачено вимоги до обов'язкових результатів навчання, зокрема серед очікуваних результатів оволодіння видами мовленнєвої діяльності виокремимо такі: здобувач освіти «сприймає усну інформацію; перепитує, виявляючи увагу»; «відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети»; «спостерігає за власним мовленням та мовленням інших осіб, удосконалює власне мовлення за допомогою інших осіб»; аналізує за допомогою вчителя мовлення літературних персонажів»; висловлює власні вподобання щодо змісту прочитаних творів, літературних персонажів; висловлює думки щодо простих медіа текстів»[13, с.3].

На підставі аналізу Державного стандарту початкової освіти було проаналізовано дві типові освітні програми, розроблені під керівництвом О.Савченко та Р.Шияна. У Типовій освітній програмі, розробленій під керівництвом О.Савченко, зазначено, що «спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість,

ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами»[46, с.3].

Метою типової освітньої програми за Р.Шияном є «розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей»[47,с.44].

Метою освітньої програми за О.Савченко є «розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому і суспільному житті, у міжкультурному діалозі, бачити її передумовою життєвого успіху; плекання здатності спілкуватися рідною мовою (якщо вона не українська); формування шанобливого ставлення до культурної спадщини; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду»[45,с.192].

Отже, можемо зробити висновок, що в освітніх програмах О.Савченко та Р.Шияна спільним є те, що метою освітньої програми є спілкування українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговування нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі.

Вимоги до оволодіння видами мовленнєвої діяльності представлено у змістових лініях «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово» як у типовій освітній програмі під редакцією О.Савченко, так й Р.Шияна. Порівнюючи змістові лінії типових освітніх програм, можна стверджувати: у змістовій лінії «Взаємодіємо усно» у програмі О.Савченко наголошено на практичному застосуванні діалогічного мовлення, створенні коротких монологічних висловлювань; тоді як у програмі Р.Шияна акцентується увага на обов'язковому перепитуванні, висловленні власних думок та поглядів.

Змістова лінія «Читаємо» у програмі О.Савченко передбачає формування умінь «висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді» [46,с.6]. У програмі за редакцією Р.Шияна змістова лінія «Читаємо» передбачає розвиток в учнів уміння «сприймати та аналізувати текст, оцінювати прочитане та перетворювати інформацію, уявляти, мислити творчо»[47, с.5].

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» у програмі О.Савченко спрямована на «формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності»[46, с.7]. У типовій освітній програмі Р.Шияна передбачено «залучення учнів до реальної писемної практики, зокрема за допомогою цифрових пристроїв та в режимі онлайн, створення писемних висловлювань у реальному та віртуальному просторі та редагування їх»[47, с.5].

Отже, можна зробити висновок, що Типова освітня програма як О.Савченко, так і Р.Шияна спрямовані на розвиток всіх видів мовленнєвої діяльності, але однією з основних відмінностей є принцип побудови навчального процесу: у першій – на основі дитиноцентризму, що передбачає розвиток особистості молодших школярів за допомогою мови, у другій звертається увага на здатність користуватися мовою у суспільному житті.

Програмні вимоги реалізуються у чинних підручниках з української мови для 2 класу, затверджених МОН України. Тому, проаналізувавши підручники авторів Н.Кравцової, К.Пономарьової, М.Вашуленка, В.Наумчук, О.Іщенко, ми вважаємо, що навчальний матеріал, який викладено в цих підручниках, сприяє розвитку мовлення молодшого школяра засобами різних видів діяльності.

Вправи з розвитку мовлення, представлені у підручниках, допомагають

учню міркувати, обґрунтовувати свою думку, досліджувати, висловлювати власні емоції і почуття, використовуючи влучні слова.

На нашу думку, найкраще представлені завдання з розвитку мовлення під час дистанційного навчання у підручниках Н.Кравцової, К.Пономарьової, М.Вашуленка, В.Наумчук, О.Іщенко. Так, у підручниках «Українська мова та читання» Н.Кравцової, В.Романової, А.Савчук 2 клас. Частина 1[55], «Українська мова та читання» К.Пономарьової 2 клас. Частина 1[56], «Українська мова та читання» О.Іщенко, С.Логачевської 2 клас.Частина 1[54] запропоновано дітям завдання відповідно до змістових ліній.

«Взаємодіємо усно» (див.рис.2.1, рис. 2.2, рис. 2.3):

- 40.**
1. Дайте імена дітям.
 2. Куди прийшли діти?
 3. Складіть розповідь за допомогою малюнка та запи-
тань.

Як ти гадаєш, яку книгу вибирає

?

Яку книгу читає

?

Яку книгу віддає дівчинці

?

Хто з дітей потребує допомоги? Чому ти так вважаєш?

4. Яку книгу ви взяли читати в бібліотеці? Чим вона вам подоба-
ється? Чи любите ви ходити до бібліотеки? Чому?

Рис.2.1. Завдання на с.12 відповідно до змістової лінії «Взаємодіємо усно»

- 1. Прочитай повідомлення, яке побачив Гаджик на дошці оголошень.

ОГОЛОШЕННЯ

20 вересня у шкільному басейні відбудуться змагання з плавання. Початок о 12 годині. Переможців очікує приз.

Тренер із плавання

- 2. Поясни, про що повідомляється в оголошенні. Чи хотілося б тобі взяти участь у змаганнях із плавання?

Рис.2.2. Завдання на с.14 відповідно до змістової лінії «Взаємодіємо усно»

 ЧИТАЄМО ТА ОБГОВОРЮЄМО

ДИВНИЙ ЗВІР

У хаті в нас з недавніх пір
Завівся дуже дивний звір.
Живе собі і геть не йде.
Зовуть його —
Не-Знаю-Де.
Учора, тільки я заснув,—
Мої штанці він проковтнув!
Та що там ті одні штанці!
А кольорові олівці?
А мій новесенький блокнот?
А синій зошит мій для нот?
Хустинок — п'ять,
Шкарпеток — шість!
Він і мене вже скоро з'їсть!
Цукерки я йому носив!
— Облиш мене! — його просив.
Усе дарма! Усе дарма!
Прокинусь — знов чогось нема!

— Ні, з мене досить! —
Я сказав
І за речами
Стежить став.
В шухляду
Клав я олівці
І вішав на стілець
Штанці.
Безладдя
Звів я нанівець —
І звірові настав кінець.

Галина Малик

- 1. Ким насправді був дивний звір? Навіщо, на вашу думку, Галина Малик написала цього вірша?
- 2. Дайте відповідь на кожне запитання одним реченням:
З чого все почалося? Що трапилось? Чим все закінчилось?
- 3. На скільки частин можна поділити вірш?
Що буде, якщо ці частини поміняти місцями?
-

Рис.2.3. Завдання на с.20 відповідно до змістової лінії «Взаємодіємо усно»

« Читаємо»(див.рис.2.4, рис. 2.5, рис. 2.6):

269. Розглянь комікс. Прочитай репліки дітей.

Рис.2.4. Завдання на с.75 відповідно до змістової лінії «Читаємо»

1. Прочитай вірш Леоніда Полтави.

Все, що живе на світі, уміє розмовляти.
 Уміють говорити зайці і зайченята,
 по-своєму говорять і риби серед моря,
 і у садочку пташка, і у траві комашка...
 Говорять навіть квіти з блискучими зірками...
 — А як говорять діти?
 — Так, як навчила мама!

2. Про яких тварин згадується у вірші? Розкажи, хто де живе.

Рис.2.5. Завдання на с.6 відповідно до змістової лінії «Читаємо»

1. Прочитайте мовчки, а потім за особами. Голоси скількох осіб можна почути в наведених уривках? Хто це може бути?

- Привіт! Ти записався на плавання?
- Так, перше заняття сьогодні о другій.
- Почекай мене після уроків, будь ласка.
- Добре. Я буду на вулиці, біля школи. Бувай!

– Діти! Плавання не тільки загартує вас, сформує правильну поставу. Плавання – це велика радість і задоволення.

Діалог – розмова двох або кількох осіб.

Монолог – мовлення однієї особи, звернене до слухачів або до себе. Слова кожної особи називаються реплікою.

Рис.2.6. Завдання на с.19 відповідно до змістової лінії «Читаємо»

« Взаємодіємо письмово»(див.рис.2.7, рис. 2.8, рис. 2.9):

208. 1. Прочитай речення.

Лисиця ловить крабів

Опустила вона у воду хвіст і стала чекати, аж поки до нього вчепиться краб. Через деякий час хитрунка витягувала з води хвоста, відчіплювала краба і їла. Одного разу прийшла лисиця до моря. *(За Борисом Грінченком)*

2. Чи дотримана послідовність викладу тексту? Яке речення має бути першим, а яке — останнім? Перестав місцями речення відповідно до своїх міркувань.
3. Запиши речення в правильному порядку.

Рис.2.7. Завдання на с.59 відповідно до змістової лінії «Взаємодіємо письмово»

8. Напиши розповідь про своє улюблене заняття (2–3 речення).

Рис.2.8. Завдання на с.15 відповідно до змістової лінії «Взаємодіємо письмово»

Рис.2.9. Завдання на с.19 відповідно до змістової лінії «Взаємодіємо Письмово»

Отже, ми можемо зробити висновок, що у підручниках було виявлено недостатню кількість завдань з розвитку зв'язного мовлення для дистанційного навчання. Тому виникає необхідність у створенні системи таких вправ і завдань, які можна було б використовувати під час дистанційного навчання.

З метою виявлення труднощів в організації розвитку зв'язного мовлення молодших школярів на уроках української мови ми провели анкетування вчителів початкових класів Зеленодольського ліцею №1 (7 вчителів). Нами було запропоновано вчителям початкових класів анкету «Розвиток мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання» (див. Додаток А). Анкетування здійснювалося в письмовій формі за допомогою Google Форми. За результатами проведеного опитування всі вчителі вважають організацію розвитку мовлення молодших школярів однією з важливих складових підготовки учнів.

На друге запитання анкети «Які основні завдання розвитку мовлення школярів у сучасних умовах?» отримали результати: 57,1% (4 вчителі) вважають основними аспектами розвитку мовлення – це збагачення словникового запасу учнів, 28,5% (2 вчителі) – розвивати мислення і творчі здібності, 14,4% (1 вчитель) – виховувати свідому особистість.

Рис.2.10. Результати анкетування вчителів з другого питання

На третє запитання анкети «Які труднощі ви відчуваєте під час розвитку мовлення на дистанційних уроках?» відповіли: 28,5 % (2 вчителі), що їм не вистачає часу на виконання роботи, 28,5% (2 вчителі) – відсутність живого спілкування, 28,5% (2 вчителі) - неможливо проконтролювати самостійне виконання завдань учнями, 14,5% (1 вчитель) – не відчуває жодних труднощів.

Рис.2.11. Результати анкетування вчителів з третього питання

Відповідаючи на четверте запитання анкети «Що пропонуєте для подолання труднощів?», були надані такі відповіді: 42,8% (3 вчителі) пропонують більше використовувати групову роботу, 28,5% (2 вчителі) – парну роботу в Zoom, 28,7% (2 вчителі) – проводити тестування одразу після прочитаного твору.

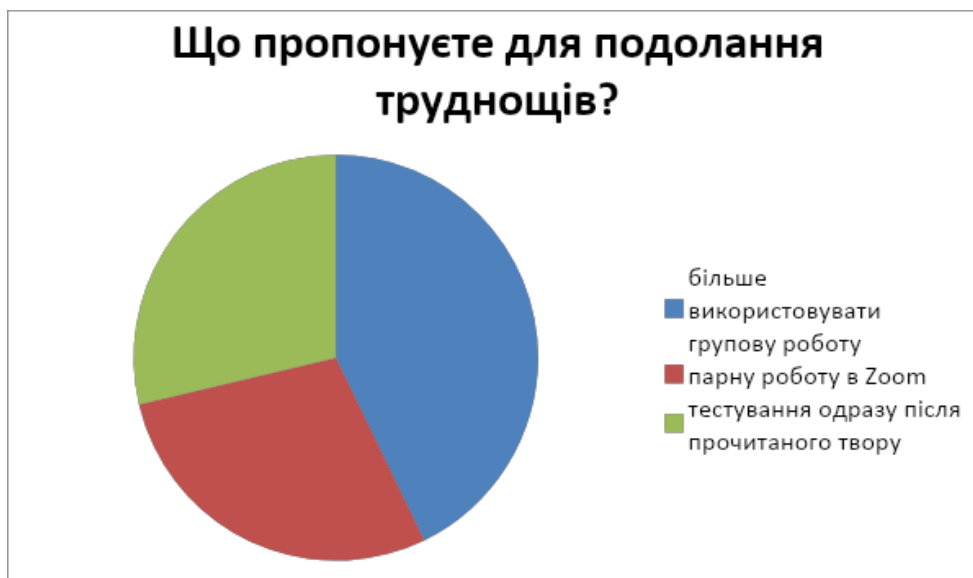

Рис.2.12. Результати анкетування вчителів з четвертого питання

На п'яте запитання «Які види роботи найчастіше використовуєте на уроці розвитку мовлення?» отримали такі результати: 57,1% (4 вчителі) використовують словникову роботу, 28,5% (2 вчителі) – складання діалогів, 14,4% (1 вчитель) - робота зі схемами та алгоритмами.

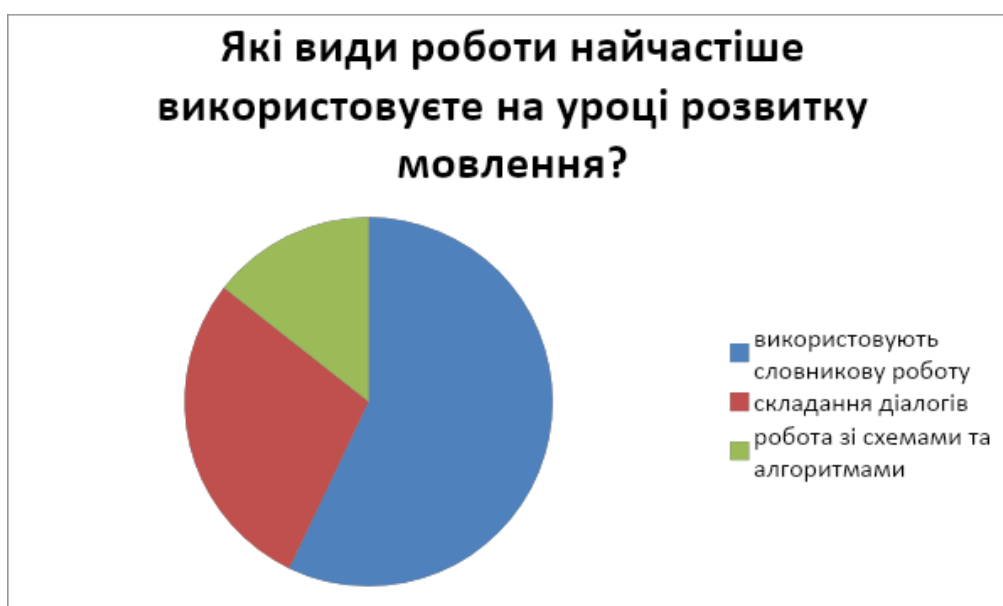

Рис.2.13. Результати анкетування вчителів з п'ятого питання

На шосте запитання «Які методи і прийоми розвитку зв'язного мовлення вважаєте найбільш ефективними на дистанційних уроках?» вчителі відповіли так: 28,5% (2 вчителі) використовують мнемотехніку, 28,5% (2 вчителі) – «авторське крісло», 28,5% (2 вчителі) – віртуальні екскурсії та подорожі, перегляд мультфільмів, телепередач, 14,5 % (1 вчитель) – читання та аналіз тексту.

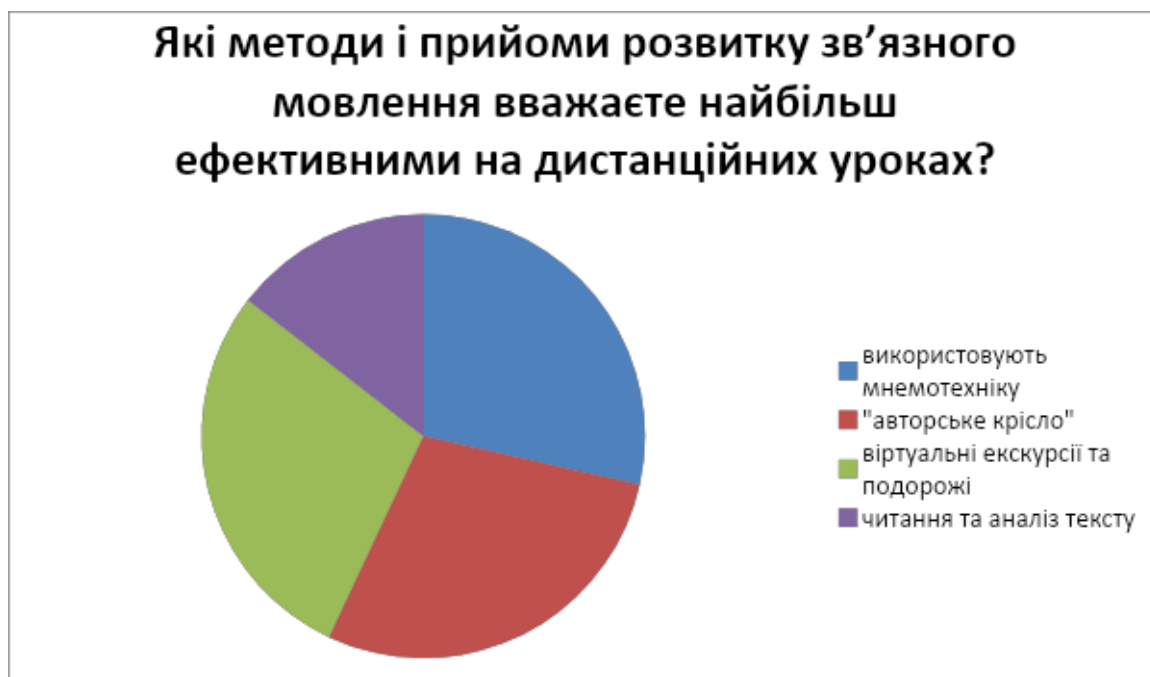

Рис.2.14. Результати анкетування вчителів по шостому питанню

Отже, аналіз анкетування вчителів початкових класів допоміг зробити висновок, що найефективнішими методами і прийомами роботи на уроках розвитку зв'язного мовлення під час дистанційного навчання є такі: метод аналогій; читання та аналіз тексту; «Авторське крісло»; «Мікрофон»; робота в парах; «Валіза знань»; «Мозковий штурм».

Нами було також вивчено передовий досвід роботи вчителів з проблеми дослідження, зокрема вчителя початкових класів м.Кривий Ріг Дніпропетровської області Хоменко Маргарити Іванівни [57] (див. Додаток Д). На уроці розвитку зв'язного мовлення «Складання зв'язного висловлювання за ілюстрацією» у 2 класі на етапі сприймання, актуалізації опорних знань вчителька пропонує учням відповісти на запитання та познайомити з віршем

“Весна” К.Перелісна.

Під час вивчення самої теми вчителька використовує різні види роботи: роботу над ілюстраціями, складання зв'язного тексту, самостійну роботу, роботу в парах.

Таким чином, бачимо, як вчитель вміло залучає учнів до розвитку мовлення за допомогою словникової роботи, бесіди за ілюстрацією, переказу складеної розповіді.

Отже, проаналізувавши чинні підручники та програми з мовно-літературної освітньої галузі, взявши до уваги передовий педагогічний досвід, можемо зробити висновок, що виникає необхідність у створенні системи різних видів завдань для розвитку мовлення учнів 2 класу під час дистанційного навчання.

2.2. Завдання й перебіг дослідно-експериментальної роботи з організації розвитку мовлення учнів 2 класу в умовах дистанційного навчання

У нашому дослідженні ми виходили з того, що організація розвитку мовлення другокласників на уроках української мови буде ефективною за таких умов: урахування сутності процесу розвитку зв'язного мовлення; поетапного використання різних методів роботи з розвитку мовлення другокласників; забезпечення необхідних засобів для організації дистанційного навчання.

Щоб перевірити достовірність висунутої гіпотези, на базі Зеленодольського ліцею №1 Зеленодольської ОТГ Дніпропетровської області нами було проведено дослідно-експериментальну роботу, що мала на меті визначити рівень сформованості мовленнєвих умінь другокласників та перевірити на практиці ефективність засобів для розвитку мовлення під час

дистанційного навчання. В експерименті взяло участь 56 учнів 2-х класів: з них 27 з 2-А і 29 з 2-Б класів.

Експеримент передбачав 3 етапи, що представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Етапи проведення педагогічного експерименту

№	Назва етапу	Сутність роботи
1	Констатувальний	На цьому етапі проводилась первинна діагностика наявного рівня сформованості в учнів мовленнєвих умінь.
2	Формувальний	На цьому етапі на уроках мовно-літературної освітньої галузі з експериментальним класом відбувалося впровадження розробленої системи роботи з розвитку мовлення молодших школярів.
3	Контрольний	На цьому етапі проводився аналіз та обробка отриманих даних, спостереження динаміки змін щодо рівня сформованості мовленнєвих умінь другокласників до і після експерименту.

Констатувальний етап експерименту. На цьому етапі на початку ми провели діагностування рівня сформованості мовленнєвих умінь учнів других класів. У педагогічному експерименті взяли участь учні 2-А класі (27 учнів) та 2-Б класі (29 учнів). Мета констатувального етапу експерименту полягала у визначенні рівня сформованості розвитку мовлення здобувачів освіти обох класів.

Даний етап був направлений на вирішення таких завдань:

- 1) здійснити відбір діагностувальних вправ для оцінки рівня сформованості розвитку мовлення, якщо ж такі відсутні – розробити власні;
- 2) виявити рівень сформованості розвитку мовлення учнів другого класу та їх готовності до роботи над формуванням ключової компетентності;
- 3) встановити експериментальний та контрольний класи.

Для діагностування рівня розвитку мовлення другокласників пропонували їм виконати завдання з видів мовленнєвої діяльності:

I. Аудіювання.

II. Письмо (учитель ще раз перечитує текст).

1. *Запишіть ці слова у такому порядку, в якому відбувалися події, описані в тексті (слова записані на онлайн дошці): повіяв, була, пішла, зацвіла, побачила, блищали, полетів, усмінулася.*

2. *Допишіть словами тексту (вчитель читає запитання, а учні записують номер запитання і слово-відповідь).*

III. Читання. Переказ прочитаного тексту.

IV. Говоріння. Стислий переказ учнями знайомої казки чи переглянутого фільму.

У ході роботи нами було виділено критерії оцінювання рівня розвитку мовлення, що представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Критерії оцінювання рівня розвитку мовлення другокласників

Низький	Виконує завдання за допомогою вчителя або за зразком
Середній	Завдання виконує, але припускається кількох помилок
Високий	Виконує завдання самостійно без помилок

Провівши діагностування рівня сформованості мовленнєвих умінь других класів, ми отримали такі результати: у 2-А класі 44,4% (12 учнів) мають низький рівень, 37% (10 учнів) – середній рівень, 18,6% (5 учнів) – високий рівень; у 2-Б класі 51,7% (15 учнів) мають низький рівень, 34,4% (10 учнів) – середній рівень, 13,9% (4 учнів) – високий рівень. За отриманими результатами ми обрали 2-Б клас експериментальним.

У контрольному класі освітній процес проходив без змін, без застосування експериментальних завдань. Стосовно роботи в експериментальному класі, нами було розроблено і впроваджено систему роботи з розвитку мовлення за допомогою допоміжних дидактичних матеріалів до тем, що вивчаються.

Формувальний експеримент тривав з березня 2023р. по травень 2023р. Програма дослідно-експериментальної роботи передбачала урахування

сутності процесу розвитку мовлення; поетапне використання різних видів роботи з розвитку мовлення другокласників.

Таблиця 2.3.

Поетанна система роботи

№	Назва етапу	Види роботи
1	Початковий	<ul style="list-style-type: none"> • Складання асоціативного куща • Відповідь на запитання до тексту
2	Вступний	<ul style="list-style-type: none"> • Використання кличних форм у мовленні • Складання за кодом ключових слів до власного висловлювань. • Діалогуювання
3	Основний	<ul style="list-style-type: none"> • Складання і пояснення висловів. • Доповнення висловлювань • Завершення висловлювань
4	Завершальний	<ul style="list-style-type: none"> • Складання запрошення на свято. • Складання усного висловлювання на основі власних спостережень та вражень.

Нами було запропоновано дітям експериментального класу завдання з формування мовленнєвих умінь слухати і розуміти співрозмовника, відповідати на запитання за змістом прочитаного, розповідати про свої спостереження, враження. Так, на уроці розвитку зв'язного мовлення з теми “Запрошення” для ефективного залучення учнів класу до розвитку мовлення ми використали такі види роботи:

1) Під час мотивації навчальної діяльності учнів ми запропонували вправу «*Дешифрувальник*». Кожному учню потрібно було скласти слово за поданим кодом та потім відповісти на питання: *Яке свято є для вас найулюбленішим?*

2) На етапі «*Актуалізація опорних знань*» ми пропонували вправу «*Асоціативний куш*», оскільки цей метод спонукатиме дітей розмірковувати вільно та відкрито, висловлюючи свої почуття, емоції та ставлення до слова *свято*.

3) Під час «*Вивчення нового матеріалу*» ми розпочали з роботи над проблемним питанням «*Чому люди запрошують гостей на різні події?*». Така робота допомагає учням мислити логічно, творчо та висловлювати свої думки.

Далі тривала робота над визначенням: *що таке запрошення, як можна запрошувати гостей в гості?* Потім ми досліджували, з чого складається запрошення, які стандартні вирази використовують у запрошенні.

4) На етапі «Закріплення вивченого матеріалу» ми виконували інтерактивну вправу, де потрібно було правильно побудувати кличні форми під час звертання.

Усталені форми вітання

Добрий день!
Добридень!
Добрий вечір!
Добривечір!

Учімося звертатися!

Андрі _____, хлопч _____, Микит _____, Олес _____, українц _____,
Ігор _____, син _____, лікар _____, викладач _____, Кост _____,
Олексі _____ Іванович _____, Наді _____ Дмитрівн _____, слов _____,
Кирил _____, вчителю _____

Рис. 2.15. Інтерактивна вправа

Після цього кожен учень виконував самостійну роботу, що передбачала складання запрошення на виставу.

Робота з підручником

Уяви, що ви з друзями влаштуєте виставку ваших улюблених книжок. Запроси когось із рідних на цю виставку.

Підручник ст.69

Досліджуємо послідовність складання запрошення. Самостійна робота.

Повідом, що це запрошення	Запрошення
Звернись	Оленко й Андрійку! Тетяно Іванівно! Дениче Максимовичу! Любі друзі!
Запроси на подію	Запрошуємо на концерт / змагання / свято.
Вкажи час та місце	Відбудеться о 10:00 в актовій залі школи.
Підпишись	Аліна і Дмитро.

Рис. 2.16. Самостійна робота

Під час вивчення теми «Метро» ми запропонували такі види роботи:

- робота з підручником - вправа «Квест», що передбачала утворення

нового слова та побудову висловлення з ним;

- відгадування загадки;
- перегляд відеоролику та його аналіз;
- робота за змістом прочитаного тексту;
- гра «Що є в метро?», складання ключових для висловлювання слів

за кодом;

- віконце для допитливих;
- складання і пояснення вислову.

Всі ці вправи допомагають розвивати зв'язне мовлення учнів, збагачують словниковий запас дітей, розвивають критичне мислення, увагу, вміння аналізувати.

СКЛАДАННЯ І ПОЯСНЕННЯ ВИСЛОВУ

- Яких правил треба дотримуватися на ескалаторі?
- Як потрібно поводитися на пероні?
- Як потрібно поводитися у вагоні метро?
- Складіть вислів за числовими підказками.

8. виконувати	7. знати і	4. у підземному	1. Щоб
11. метрополітеном.	2. безпечно	3. почуватися	9. правила
5. транспорті,	6. треба	10. користування	

Щоб почуватися безпечно у підземному транспорті, треба знати і виконувати правила користування метрополітеном.

Рис. 2.17. Складання і пояснення вислову

ГРА «ЩО Є В МЕТРО?»

	а	б	в	г
1	т	р	к	о
2	у	і	п	а
3	н	е	в	г

Код 1. 1а, 2а, 1б, 3а, 2б, 1в, 3б, 1а.
Код 2. 2в, 3б, 1б, 1г, 3а.
Код 3. 3в, 2г, 3г, 1г, 3а.

турнікет перон вагон

Рис. 2.18. Гра «Що є в метро?»

На заключному етапі ми пропонували учням завдання на закріплення вивченого, а саме роботу в групах, творче завдання.

- *Придумайте подію.*
- *Запросіть на неї своїх однокласників.*
- *Намалюйте ескіз запрошення.*

Рис. 2.19. Робота з підручником

Отже, запропоновані під час проведення системи уроків з розвитку зв'язного мовлення завдання в умовах дистанційного навчання сприяють концентрації уваги на почутому, розвитку усного мовлення за відсутності безпосередньої взаємодії, пізнавального інтересу, критичного мислення, уяви, що впливає на точність і чистоту мовлення, збагачення словникового запасу.

2.3. Результати дослідно-експериментальної роботи

На завершальному етапі експерименту ми провели повторну діагностику сформованості рівнів мовленнєвих умінь другокласників. Для цього ми пропонували подібні до констатувального етапу завдання з різних видів мовленнєвої діяльності:

- I. Аудіювання. (див. Додаток Г)
- II. Письмо (учитель ще раз перечитує текст).

1. Запишіть ці слова у такому порядку, в якому відбувалися події, описані в тексті (слова записані на онлайн дошці): повіяв, була, пішла, зацвіла, побачила, блищали, полетів, усміхнулася.

2. Допишіть словами тексту (вчитель читає запитання, а учні записують номер запитання і слово-відповідь).

1) Весна була (яка?) рання чи пізня?

2) Дівчинка Оля (що зробила?) пішла до мами чи побігла?

3) Мама поглянула на квітку (яку?) червону чи білу?

4) Сніг (що зробив?) пішов чи полетів?

3. Запишіть пару слів, які римується (учитель читає кожен рядок слів двічі):

1) радісно, шапка, стало, роса

2) сніг, промовила, затих, усміхнулася

3) побігла, вітер, сказала, вікно

III. Читання. Переказ прочитаного тексту. (див. Додаток Г)

IV. Говоріння. Стислий переказ учнями знайомої казки чи переглянутого фільму. (див. Додаток Г)

Після реалізації розробленої нами системи роботи щодо формування мовленнєвих умінь з урахуванням висунутих умов ми здійснили повторну діагностику експериментального класу, що дозволило прослідкувати динаміку змін рівня сформованості мовленнєвих умінь в 2-Б класі.

Провівши повторну діагностику експериментального класу ми зробили порівняльний аналіз рівнів сформованості мовленнєвих умінь учнів 2-Б класу до і після проведення експериментальної роботи (див. табл. 2.3. та рис.2.24.):

Таким чином, порівнюючи результати контрольних даних з вихідним рівнем сформованості мовленнєвих умінь учнів других класів, можемо говорити про те, що в експериментальному 2-Б класі цей показник підвищився після реалізації розробленої нами системи роботи з дотриманням вищезазначених умов на 27,5%.

Таблиця 2.4.

Рівень сформованості мовленнєвих умінь учнів 2-Б класу до і після проведення експериментальної роботи

Рівень сформованості мовленнєвих умінь учнів експериментального 2-А класу	До проведення експериментальної роботи		Після проведення експериментальної роботи	
	% (100)	Кількість учнів (29)	% (100)	Кількість учнів (29)
Низький	51,7%	15	24,2%	7
Середній	34,4%	10	34,5%	10
Високий	13,9%	4	41,3%	12

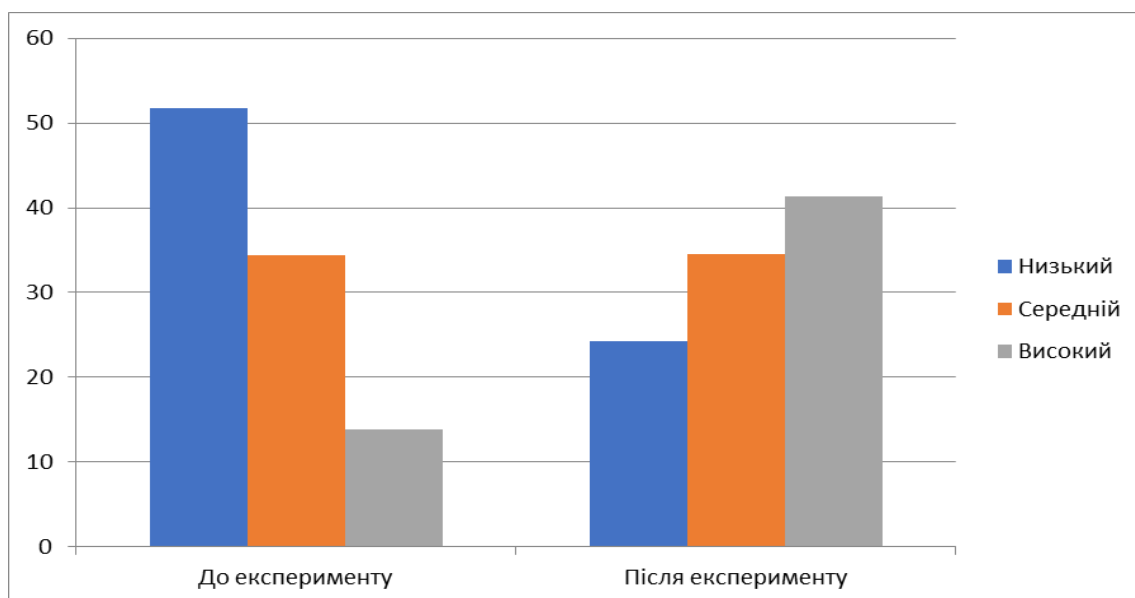

Рис. 2.20. Рівень сформованості мовленнєвих умінь учнів 2-Б класу

Отже, можемо зробити висновок, що запровадження розробленої нами системи роботи з організації мовленнєвої діяльності молодших школярів з урахуванням зазначених нами педагогічних умов (урахування сутності процесу розвитку мовлення, поетапного використання різних методів розвитку мовлення під час дистанційного навчання, забезпечення відповідних засобів для організації мовленнєвого розвитку під час дистанційного навчання молодших школярів) дозволяє підвищити рівень сформованості мовленнєвих

умінь учнів 2 класу. Все це свідчить про достовірність висунутої гіпотези, досягнення поставленої мети, виконання усіх поставлених завдань дослідження.

Висновок до розділу 2

У нашому дослідженні ми виходили з того, що формування мовленнєвих умінь молодших школярів буде ефективним за таких умов: урахування сутності процесу розвитку мовлення, поетапного використання різних методів розвитку мовлення під час дистанційного навчання, забезпечення відповідних засобів для організації мовленнєвого розвитку під час дистанційного навчання молодших школярів у 2 класі. Проведення серед учителів початкових класів анкетування «Розвиток мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання» дало можливість зробити висновок про достатній рівень обізнаності вчителів щодо формування мовленнєвих умінь.

Враховуючи результати виконання запропонованих завдань з діагностики сформованості мовленнєвих умінь та керуючись визначеними критеріями, ми отримали показники рівнів сформованості мовленнєвих умінь молодших школярів: у 2-А класі 44,4% (12 учнів) мають низький рівень, 37% (10 учнів) – середній рівень, 18,6% (5 учнів) – високий рівень; у 2-Б класі 51,7% (15 учнів) мають низький рівень, 34,4% (10 учнів) – середній рівень, 13,9% (4 учнів) – високий рівень. Після впровадження розробленої нами системи роботи з розвитку мовлення підвищився рівень мовленнєвих умінь учнів 2-Б класу. Кількість дітей з високим рівнем сформованості мовленнєвих умінь збільшилася на 27,4%, а з низьким рівнем – зменшилася на 27,5%.

Отже, розроблена нами система роботи є ефективною, оскільки дала позитивний результат. Рівень сформованості розвитку мовлення молодших школярів підвищився на 27,5%.

ВИСНОВКИ

1. Розвиток мовлення - безперервний процес, який супроводжує людину упродовж всього життя. Він необхідний учням, для того, аби вміти правильно і доцільно формулювати свої думки й почуття, вільно будувати власні висловлювання задля особистісного розвитку молодших школярів.

2. Проблема розвитку мовлення хоч і вивчалася багатьма вченими, психологами та педагогами, але все одно є недостатньо вивченою в умовах дистанційного навчання, адже для нас такий формат навчання - є новим. Якщо методики розвитку мовлення під час очного навчання відпрацьовувались впродовж багатьох років, то методики розвитку саме під час дистанційного - лише останні пару років.

3. Проаналізувавши досвід зарубіжних учених-дослідників, ми з'ясували, що обов'язковим в розвитку мовлення є: вміти слухати, аналізувати та систематизувати інформацію, правильно вживати слова, викладати свої думки чітко та логічно, вміти аргументовано відстояти свою точку зору, вміти передавати за допомогою слів свої почуття.

4. Дистанційне навчання – це формат освіти, при якій вчителі та учні здійснюють взаємодію без прямого контакту, використовуючи різні засоби зв'язку та технології. Проте головна мета такого навчання - надати максимальну кількість навчального матеріалу за допомогою різних сучасних інформаційних технологій.

5. Дистанційне навчання може здійснюватись в синхронному та асинхронному режимах з використанням різних платформ.

Синхронний режим – це взаємодія між вчителем та учням, які перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою відео конференції.

Асинхронний режим – це взаємодія між вчителем та учнями, проте з затримкою у часі, використовуючи при цьому різні освітні платформи, соціальні мережі, електронну пошту тощо.

6. Аналіз більшості підручників з мовно-літературної освітньої галузі для 2 класу показав, що в них недостатня кількість завдань з розвитку зв'язного мовлення під час дистанційного навчання. Тому виникає необхідність у розробленні системи вправ і завдань, які б можна було використовувати під час дистанційного навчання.

7. Нами було проведено анкетування вчителів початкових класів Зеленодольського ліцею №1 (7 вчителів) на тему «Розвиток мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання», яке показало, що найефективнішими методами і прийомами роботи на уроках розвитку зв'язного мовлення під час дистанційного навчання є такі: метод аналогій; читання та аналіз тексту; «Авторське крісло»; «Мікрофон»; робота в парах; «Валіза знань»; «Мозковий штурм». А також анкетування показало, що є певні труднощі під час розвитку мовлення на дистанційних уроках, а саме: не вистачає часу на виконання роботи; відсутність живого спілкування; неможливо проконтролювати самостійне виконання завдань учнями.

8. Дослідно-експериментальна робота проводилась на базі Зеленодольського ліцею №1 Зеленодольської ОТГ Дніпропетровської області, що мала на меті визначити рівень сформованості мовленнєвих умінь другокласників та перевірити на практиці ефективність засобів для розвитку мовлення під час дистанційного навчання. Було передбачено три етапи: констатувальний, формувальний, контрольний. На констатувальному етапі проводилась первинна діагностика наявного рівня сформованості в учнів мовленнєвих умінь. Провівши діагностування рівня сформованості мовленнєвих умінь учнів других класів, ми отримали такі результати: у 2-А класі 44,4% (12 учнів) мають низький рівень, 37% (10 учнів) – середній рівень, 18,6% (5 учнів) – високий рівень; у 2-Б класі 51,7% (15 учнів) мають низький рівень, 34,4% (10 учнів) – середній рівень, 13,9% (4 учнів) – високий рівень. За отриманими результатами ми обрали 2-Б клас експериментальним.

9. На формувальному етапі дослідження нами було розроблено систему роботи для покращення розвитку мовлення молодших школярів.

Розроблені нами вправи допомагають розвивати зв'язне мовлення учнів, збагачують словниковий запас, розвивають критичне мислення, увагу, вміння аналізувати в умовах дистанційного навчання.

10. Під час контрольного етапу було здійснено повторну діагностику. Провівши повторну діагностику експериментального класу ми зробили порівняльний аналіз рівня сформованості мовленнєвих умінь учнів 2-Б класу до і після проведення експериментальної роботи, який показав нам, що показник розвитку мовлення підвищився після реалізації розробленої нами системи роботи на 27,5%. Отже, розроблена нами система роботи є ефективною, оскільки дала позитивний результат. Завдання кваліфікаційного дослідження виконано в повному обсязі, мета роботи досягнута.

Перспективним вважаємо дослідження ефективності використання цифрових інструментів у процесі розвитку мовлення учнів 1 циклу навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев О.О. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання : монографія / ред. О. О. Андреев, В. М. Кухаренко; Нац. акад. пед. наук України. Харків : Міськдрук, 2013. – 212 с.
2. Бадер В.І. Удосконалення мовленнєвого розвитку молодших школярів. Педагогіка і психологія. 2000, №4. С.15-19.
3. Бадер В.І. Розвиток мовлення школярів під час роботи над реченням. Початкова школа. 2000. № 8. С. 41–44.
4. Варзацька Л. О. Навчання мови та мовлення на основі тексту : метод. посібник. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2001. 112 с.
5. Вашуленко М. Підготовка майбутніх учителів до формування мовно-мовленнєвої компетентності молодших школярів. Початкова школа. 2001. № 6. С. 27-31.
6. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посіб. К. : Освіта, 2006. 268 с.
7. Вашуленко М. С., Дубовик Г.С. Українська мова та читання : підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1. К.: Видавничий дім «Освіта», 2019. 144 с.
8. Вашуленко М.С. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
9. Вашуленко О. Формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів на уроках літературного читання. Початкова школа. 2017. № 8. С. 20–24.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. - К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
11. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. К.: Вища школа. Головне вид-во, 1985. 360 с.
12. Гуревич Р.С., Кадемія М. Ю., Бадюк Ю. В., Шевченко Л. С.

Використання інформаційних технологій у навчальному процесі (з досвіду роботи експериментального педагогічного майданчика у ВПУ № 4 м. Вінниці): для педагогічних працівників ПТНЗ, СЗШ, ВНЗ і слухачів навчальних закладів та установ післядипломної освіти (рекомендовано МОН України лист № 1/11-2401 від 26 травня 2006 р.). Вінниця: ТОВ «Діло», 2006. 296 с.

13. Державний стандарт початкової освіти (затверджений 24.07.2019 р. постановою №688 Кабінету Міністрів України). URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/d486714-20190724.pdf>

14. Дребущак І. Л. Формування мовленнєвої компетентності молодших школярів на уроках української мови. Х., 2020.

15. Жалдак М.І. Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. 2011. №. 11. С. 3-15.

16. Жук Ю.О. Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України. Інформаційні технології і засоби навчання. Жовтень 2007. № 3. С.3-9 URL <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/ITZN/em1/emg.html>

17. Загальна характеристика периферичного та центрального відділів мовленнєвої системи. Всеосвіта: веб-сайт. URL: <https://vseosvita.ua/library/zagalna-harakteristika-perifericnogo-ta-centralnogo-viddiliv-movlennevoi-sistemi-464540.html>

18. Закон України «Про ОСВІТУ» №2457-ІХ.

19. Збірник студентських наукових досліджень «Освітній альманах» [передм., впоряд. Н. Мачинська]. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Вип. 2 – С.174-178.

20. Зиммельдінова А., Гірняк С. Дидактичні особливості розвитку зв'язного мовлення шестирічних першокласників. Початкова школа. 2011. №3. С. 9–11.

21. Кадемія М. Ю., Гороль П. К., Гуревич Р. С., Шестопалюк О. В.

Мультимедійні засоби навчання: навчальний посібник (друге видання) (рекомендовано МОН України(лист № 1/11-9514 від 14.10.2010 р.). Вінниця: ТОВ «Планер», 2010. 486 с.

22. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів /За заг. ред. Л.О.Калмикової. К.: ПереяславХмельницький педагогічний інститут, в-во “Фенікс”, 2008. 245 с.

23. Ковальова В.І. Розвиток мовлення–найважливіша умова успішного навчання молодших школярів. URL: doc.osvita.ua/doc/files/.../movlennya.doc

24. Козубовська І.В., Сагарда В.В., Пічкара О.П. Дистанційне навчання в системі освіти: Монографія. Ужгород: УжНУ, 2001. 290 с.

25. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: постанова Міністерства освіти і науки України від 20 грудня 2000 р. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.

26. Крикун М. Роль слова в розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Початкова школа. 2003. №11. С. 27-35.

27. Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г. Дистанційне навчання та умови застосування: навч. посіб. Харків: НТУ «ХП», 2002.320 с.

28. Лобчук О., Гудзик І. Мовленнєва діяльність на уроках рідної мови. 2-4 класи. Київ : Шкільний світ, 2006. 128 с.

29. Мартиненко С. Як зберегти психічне здоров'я дитини: поради вчителям і батькам. Початкова школа. 2014. №5. С.41-43

30. Методика навчання української мови в початковій школі : навч. посібник / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера, 2012. 364 с.

31. Муковіз О. П. Вимоги до вчителя початкової школи у процесі дистанційного навчання. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2014. Вип. 16. С. 320-325.

32. Навчаємо дитину виступати перед публікою. Веб-сайт. URL: <https://portal.prolisok.org/psychologija/2919-navchayemo-ditinu-vistupati-pered-publkoju.html>

33. Олійник В. В. Дистанційна освіта за кордоном та в Україні: стислий аналітичний огляд. К. : ЦППО, 2001. 48 с.

34. Орап М. О. Мовленнєва компетенція та мовленнєва діяльність у структурі мовленнєвого досвіду особистості. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. Харків, 2014. Вип. 48. С. 78-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psykhol_2014_48_22

35. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації / за заг. ред. В.І. Шуляра. Миколаїв: ОППО, 2020. 108 с.

36. Пилаєва Т.В., Ламааши М. Теоретичні аспекти поняття «Дистанційна освіта». Харківський національний економічний університет ім.С.Кузнеця. Харків. С.1-2

37. Пітик О. Актуальні проблеми розвитку мовлення молодших школярів: діагностика та вирішення. Л., 2019. С.174-178.

38. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

39. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. К.: Либідь, 2001. 238 с.

40. Пономарьова К. І. Українська мова та читання : підручник для 2 кл. : у 2 ч. Ч. 1. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 144 с.

41. Пономарьова К.І. Методика розвитку мовлення / Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. Ред. М.С.Вашуленка. К.: Літера ЛТД. 2010. С. 307-315.

42. Смолінська О. Культуровідповідність як провідний принцип організації культурно-освітнього простору педагогічного університету. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2014. - № 1. С. 26-36.

43. Стефаненко П.В. Дистанційне навчання у вищій школі: монографія.

Донецьк: ДонНТУ, 2002. –400 с.

44. Тверезовська Н.Т., Янковська О. Й. Блоги як інноваційний ресурс особистісно орієнтованого навчання. Педагогічний дискурс. 2010. Вип. 7. С. 222-225.

45. Театралізація на уроці. Освіторія: веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/teatr-na-urotsi-praktykum-dlya-pochatkovoyi-shkoly/>

46. Типова освітня програма початкової освіти, розроблена під керівництвом О.Я.Савченко. 2022 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Turova.osvitnya.prohrama.1-4/Turova.osvitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf>

47. Типова освітня програма початкової освіти, розроблена під керівництвом Р.Б.Шияна 2022 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Turova.osvitnya.prohrama.1-4/Turova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyuan.pdf>

48. Ткачук О. Формування комунікативно-мовленнєвих умінь учнів початкових класів. Рівненський державний гуманітарний університет, 2016.

49. Українська енциклопедія / За ред. М. П. Бажана. К.: Головна редакція української енциклопедії. Т.7. С.54-55.

50. Українська мова та читання : підруч. для 2 кл. закл. загал, серед, освіти (у 2-х частинах): Ч. 1 / О. Л. Іщенко, С. П. Логачевська. Київ: Літера ЛТД, 2019. 96 с.

51. Українська мова та читання : підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. освіти. У 2 ч. Ч. 1 / Н. Кравцова, В. Романова, А. Савчук. Тернопіль : Підручники і посібники, 2019. 128 с.

52. Українська мова та читання : Підручник для 2 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 1 / К. І. Пономарьова. К. : УОВЦ «Оріон», 2019. 144 с. : іл.

53. Урок розвитку мовлення. На урок веб-сайт. URL:

<https://naurok.com.ua/urok-zv-yaznogo-movlennya-2-klas-skladannya-zv-yaznogo-vislovyuvannya-za-ilyustracieyu-96925.html>

54. Учитель початкової школи, 2018, № 9, С. 28.

55. Фіцула М. М. Педагогіка. К.: Академвидав, 2003. 528 с.

56. Чапюк Ю.С. Молодший шкільний вік як сенситивний період щодо розвитку творчого мислення: теоретичні аспекти. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк. 2016. №1. С.1-15. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145611713.pdf>

57. Шпачук Л. Р. Організація роботи з розвитку мовлення молодших школярів у процесі засвоєння відомостей про частини мови в 4 класі: метод. посібн. Кривий Ріг: КПІ ДВНЗ КНУ, 2012. 77 с.

58. Що таке медіатекст? Вікіпедія: веб-сайт. URL: <http://surl.li/nrium>

59. Ющук І. П. Мова наша українська. Статті, виступи, роздум. К.: Просвіта, 2001. 231 с.

60. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібник. Київ : Академія, 2011. 304 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Розвиток мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання

1. Що Ви розумієте під розвитком мовлення?
2. Які основні завдання розвитку мовлення школярів у сучасних умовах?
3. Які труднощі Ви відчуваєте під час розвитку мовлення на дистанційних уроках?
4. Що пропонуєте для подолання таких труднощів?
5. Які види роботи найчастіше використовуєте на уроці розвитку мовлення?
6. Які методи і прийоми розвитку зв'язного мовлення вважаєте найбільш ефективними на дистанційних уроках?

Що Ви розумієте під розвитком мовлення? *

Текст запитання з довгими відповідями

Які основні завдання розвитку мовлення школярів у сучасних умовах? *

Текст запитання з довгими відповідями

Які труднощі Ви відчуваєте під час розвитку мовлення на дистанційних уроках? *

Текст запитання з довгими відповідями

Що пропонуєте для подолання таких труднощів? *

Текст запитання з довгими відповідями

ДОДАТОК Б

Відповіді анкетування

«Розвиток мовлення молодших школярів під час дистанційного навчання»

Стаж, категорія

7 відповідей

6 років Спеціаліст

20, вища

30 років, вища

5р

40 років

9 років, 1 категорія

13 р., I категорія

Що Ви розумієте під розвитком мовлення?

7 відповідей

Розвиток спілкування та формування мовленнєвих якостей. Робота над правильною вимовою і виразністю усного мовлення

Це складний творчий процес, який протікає в єдності з розвитком мислення дитини і з ускладненням її мовленнєвої діяльності

Це робота над основними видами мовної діяльності – письмом, говорінням, читанням і слуханням. Мовлення це основа всякої усної діяльності, засіб комунікації.

навчання усного та писемного мовлення

Збагачення словникового запасу, вміння зв'язно, послідовно, чітко, лаконічно висловлювати думки, орфографічно грамотного письма.

Процес розвитку правильної вимови, розвитку активного і пасивного словника

Збагачення словникового запасу, вміння змістовно висловлювати власні думки

Які основні завдання розвитку мовлення школярів у сучасних умовах?

7 відповідей

Робота над правильною вимовою і виразністю усного мовлення, над збагаченням словника, над точністю та правильним вживанням слова, над словосполученням, реченням і зв'язною мовою, над орфографічно грамотним письмом

Допомогти учням оволодіти ключовою компетентністю – уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко і аргументовано пояснювати факти, усвідомити роль мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову

монологів та діалогічне збагачення

Збагачення словникового запасу, уміння спілкуватись з оточуючими. засвоєння української лексики.

Збагачення словникового запасу, зменшення русизмів в мовленні

Одне з найголовніших завдань школи, зокрема її початкової ланки – навчити школярів змістовно, граматично правильно і стилістично вправно висловлювати думки в усній та писемній формах

Які труднощі Ви відчуваєте під час розвитку мовлення на дистанційних уроках?

7 відповідей

Неможливо проконтролювати самостійне виконання завдань дітей.

Нестача часу, обмеження видів діяльності, складно змусити та проконтролювати самостійне читання

Нестача живого спілкування

брак часу

Збагачення, урізноманітнення словникового запасу учнів.

Не відчуваю жодних

Відсутність живого спілкування

Що пропонуєте для подолання таких труднощів?

7 відповідей

-

Живе спілкування

Тестування після прочитаного твору, робота в парі після уроків (переказ прочитаного, складання запитань, читання в особах). З часом нічого не поробиш

Щоб швидше закінчилася війна

Створення персонального словника.

Групову роботу, парну роботу в Zoom

Які види роботи найчастіше використовуєте на уроці розвитку мовлення?

7 відповідей

Робота з схемами.
Робота з алгоритмами
Словникова робота

Складання казки за початком, за опорними словами або зміна характері головних героїв казки, складання віршів, синквейнів, веселих несінитниць, змінювання відомих сюжетів, використання загадок, прислів'їв, шарад

Різні цікаві вправи.

діалог, дискусія

Словникова робота, побудова висловлювання.

Діалоги, словникова робота

Усний переказ, складання діалогів, складання розповідей за малюнками, поширення речень словами, тощо

Які методи і прийоми розвитку зв'язного мовлення вважаєте найбільш ефективними на дистанційних уроках?

7 відповідей

Кожен метод і прийом важливий для розвитку зв'язного мовлення, так як вони доповнюють один одного

Мнемотехніка, метод аналогії, крісло оповідача, крісло мрійника, розповіді-серіали

Наочні методи: спостереження, віртуальні екскурсії та подорожі, спільний перегляд мультфільмів, телепередач.

дискусія

Мнемотехніка, словесний, наочний, практичний.

Читання та аналіз тексту

- Авторське крісло»,

- «Мікрофон»,

ДОДАТОК В

Розвиток мовлення учнів під час дистанційного навчання

The screenshot shows a Google Meet interface with a presentation slide. The slide features a cartoon boy pointing to a board with the text "РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ. ЗАПРОШЕННЯ." (Development of coherent speech. Invitation). The background includes a sun and clouds. The meeting controls at the bottom show a time of 09:58 and a meeting ID of bux-dknh-guq.

The screenshot shows a Google Meet interface with a presentation slide titled "Асоціативний кушч" (Associative map). The central word is "СВЯТО" (Holiday). It is surrounded by related terms: "Веселощі" (Festivities), "Настрій" (Moods), "Родина" (Family), "Подарунки" (Gifts), "Друзі" (Friends), and "Смаколики" (Snacks). A question mark is placed in a circle at the bottom. The slide also includes the text "Актуалізація опорних знань" (Activation of prior knowledge). The meeting controls at the bottom show a time of 09:58 and a meeting ID of bux-dknh-guq.

meet.google.com/bux-dknh-guq

Додаток meet.google.com має доступ до вкладки <https://www.canva.com> [Більше не ділитися](#) [Переглянути вкладку: www.canva.com](#)

Ви покажете презентацію для всіх Звук презентації Зупинити презентацію

Працюємо над визначенням.

Запрошення - це короткий текст, який містить пропозицію взяти участь у певному заході.

Запрошувати гостей можна по телефону, особисто або письмово.

09:59 | bux-dknh-guq

9°C Cloudy 9:59 13.04.2023

meet.google.com/bux-dknh-guq

Додаток meet.google.com має доступ до вкладки <https://www.canva.com> [Більше не ділитися](#) [Переглянути вкладку: www.canva.com](#)

Ви покажете презентацію для всіх Звук презентації Зупинити презентацію

Досліджуємо варіанти оформлення запрошення.

Оригінальні запрошення можна виготовити своїми руками

09:59 | bux-dknh-guq

9°C Cloudy 9:59 13.04.2023

ДОДАТОК Г

Розвиток мовлення учнів під час дистанційного навчання

Colorful Geomet... | Човниковий би... | Метання малюк... | TABABAROVA... | Проекти — Сал... | Розвиток м... | Розвиток мовле... | Meet: "uog-... | +

meet.google.com/uog-tfwr-bwc

Gmail | YouTube | Карти | Перекласти | Цікаві рухливі ігри... | Рухливі ігри під ча... | Спортивні розважк... | Монтессорі 10 іро... | Inclusive_study_Sep... | Конспекти уроків "... | Настільна гра Мет...

Додаток meet.google.com має доступ до вкладки <https://www.canva.com> | [Більше не ділитися](#) | [Переглянути вкладку: www.canva.com](#)

Ви покажете презентацію для всіх | Звук презентації | Зупинити презентацію

“ РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ. ТЕМА «МЕТРО» ”

11:20 | uog-tfwr-bwc

10°C Cloudy | 11:20 11.04.2023

Colorful Geomet... | Човниковий би... | Метання малюк... | TABABAROVA... | Проекти — Сал... | Розвиток м... | Розвиток мовле... | Meet: "uog-... | +

meet.google.com/uog-tfwr-bwc

Gmail | YouTube | Карти | Перекласти | Цікаві рухливі ігри... | Рухливі ігри під ча... | Спортивні розважк... | Монтессорі 10 іро... | Inclusive_study_Sep... | Конспекти уроків "... | Настільна гра Мет...

Додаток meet.google.com має доступ до вкладки <https://www.canva.com> | [Більше не ділитися](#) | [Переглянути вкладку: www.canva.com](#)

Ви покажете презентацію для всіх | Звук презентації | Зупинити презентацію

“ ЗАГАДКА ”

Під землею, подивіться, незвичайна залізниця. Сновігають поїзди — цей туди, а той сюди. Ми до станції «Дніпро» їдемо з татом на ... метро

11:21 | uog-tfwr-bwc

10°C Cloudy | 11:21 11.04.2023

Colorful Geomet... Човниковий бі... Метання м'яч... TARABAROVA... Проекти — Саш... Розвиток м... Розвиток мовл... Meet: "uog-tfwr-bwc"

meet.google.com/uog-tfwr-bwc

Додаток meet.google.com має доступ до вкладки https://www.canva.com

Більше не ділитися Переглянути вкладку: www.canva.com

Ви покажете презентацію для всіх Звук презентації

Зупинити презентацію

C.110-111 РОБОТА З ПІДРУЧНИКОМ

398. Прочитай. Чи хотів (хотіла) б ти, щоб у твоєму місті (сели) було метро? Чому?

Метро — швидкий, зручний та екологічно чистий вид транспорту. На ньому щодня здійснюють майже половину міських перевезень. Довжина київського метрополітену — майже 70 км. У київському метро є дві станції-рекордсменки. Найглибша станція — «Арсенальна». Її глибина — 105 м 5 см. Станція «Золоті ворота» — одна з найкрасивіших станцій світу. Для покращення обслуговування пасажирів встановлено інформаційні монітори. Вони полегшують користування метро пасажиром з порушенням слуху. На нових станціях змонтовані ліфти-підйомники для тих, хто не може самостійно пересуватися сходами.

- Що цікавого ви дізналися?
- Які станції-рекордсменки є в Київському метро?

11:21 | uog-tfwr-bwc

10°C Cloudy 11:21 11.04.2023

Colorful Geomet... Човниковий бі... Метання м'яч... TARABAROVA... Проекти — Саш... Розвиток м... Розвиток мовл... Meet: "uog-tfwr-bwc"

meet.google.com/uog-tfwr-bwc

Додаток meet.google.com має доступ до вкладки https://www.canva.com

Більше не ділитися Переглянути вкладку: www.canva.com

Ви покажете презентацію для всіх Звук презентації

Зупинити презентацію

“ЩО Є В МЕТРО?”

	а	б	в	г
1	т	р	к	о
2	у	і	п	а
3	н	е	в	г

Код 1. 1а, 2а, 1б, 3а, 2б, 1в, 3б, 1а.
Код 2. 2в, 3б, 1б, 1г, 3а.
Код 3. 3в, 2г, 3г, 1г, 3а.

турнікет перон вагон

11:21 | uog-tfwr-bwc

10°C Cloudy 11:21 11.04.2023

ДОДАТОК Г

Повторна діагностика сформованості рівнів мовленнєвих вмінь
другокласників

Аудіювання.

- *Діти, уважно послухайте текст, тому що вам необхідно буде відповісти на запитання.*

Гаряча квітка

Того року була рання весна. В середині квітня зацвіли сади. Настав травень.

Маленька дівчинка Оля пішла одного ясного весняного ранку в сад і побачила велику червону квітку троянди. Вона побігла до мами й радісно сказала:

- *Мамо, червона троянда зацвіла.*

Мама прийшла в сад, поглянула на червону квітку, усміхнулася. Потім глянула на небо, і лице її стало тривожним.

З півночі сунула чорна хмара. Повіяв вітер, хмара закрила сонце. Стало холодно.

Мама з Олею сиділи в кімнаті й з тривогою дивилися в вікно.

Мов білі метелики, полетів сніг. Все довкола побіліло. Вітер затих. Сніжинки м'яко падали на землю, а потім перестали падати.

Мама з Олею пішли в сад. На зеленому листі біліли снігові шапки. Земля вкрилася сніжно-білим килимом. Тільки троянда червоніла, мов велика жарина. На ній блищали крапельки роси.

- *Вона гаряча, їй не страшно, - промовила Оля й радісно усміхнулася.*

(В.Сухомлинський)

Тестові завдання

1. Коли відбуваються події, описані у тексті?

А Восени;

Б Навесні;

В Влітку.

2. Яка квітка зацвіла у саду?

А Троянда;

Б Лілія;

В Конвалія.

3. Що зробила дівчинка Оля?

А Зрізала квітку на букет;

Б Зателефонувала подружці і розповіла про квітку;

В Побігла до мами і поділилася радістю.

4. Чому лице мами стало тривожним?

А З півночі сунула чорна хмара.

Б Бо Оля зрізала квітку.

В Мамі не сподобалася квітка.

5. Встав у речення пропущене слово.

На зеленому листі білили _____ шапки.

6. Встанови послідовність подій у тексті.

- *Тільки троянда червоніла, мов велика жарина.*
- *В середині квітня зацвіли сади.*
- *Повіяв вітер, хмара закрила сонце.*

7. Підкресли речення, яке не зустрічалося у тексті.

- > *Мов білі метелики, полетів сніг.*
- > *Того року була рання весна.*
- > *Мама з Олею сиділи в кімнаті і радісно дивилися у вікно.*

8. Підкресли слова, які описують Олю.

*Добра, ввічлива, сором'язлива, неуважна, весела, турботлива,
спостережлива.*

III. Читання. Переказ прочитаного тексту.

Чому Оля не зірвала квіти?

Вранці першокласниця Оля йшла до школи. Біля дороги вона побачила ромашку. Яка красива квітка! Оля хотіла зірвати квітку й понести її до школи.

Та раптом побачила на пелюсточці краплинку роси. А в краплинці сонечко, блакитне небо, зелена нива...

Задивилась дівчинка на краплинку роси й не зірвала квітки.

Василь Сухомлинський

Підготуйте докладний усний переказ за опорними словами та словосполученнями.

Вранці; біля дороги; яка красива; хотіла зірвати; побачила; сонечко; блакитне небо; зелена нива; не зірвала.

IV. Говоріння. Стислий переказ учнями знайомої казки чи переглянутого фільму.

- *Діти, назвіть вашу улюблену казку або улюблений фільм. Спробуйте відтворити зміст прочитаного чи переглянутого. Висловіть свою думку та враження.*

ДОДАТОК Д

Конспект уроку «Складання зв'язного висловлювання за ілюстрацією» 2 клас. Автор: Хоменко Маргарита Іванівна

Мета: навчати учнів складати розповідь за ілюстрацією; продовжити формувати вміння відповідати на питання повною відповіддю; розвивати зв'язне мовлення учнів, формувати вміння будувати логічні висловлювання; активізувати словниковий запас учнів; виховувати спостережливість, інтерес до матеріалу, що вивчається.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань

- Яка зараз пора року?
- Назвіть весняні місяці.
- Яка сьогодні погода?

Весна

- Що з весною настає?
- Сніг у полі розтає.
- А чому то так буває?
- Сонце його пригріває.
- Що ж синіє на землі?
- Ніжні проліски малі.
- А що пнеться з-під листа?
- То травичка вироста.
- А над полем що бринить?
- Любий жайворон дзвенить.

К. Перелісна

Весняні квіти

Весна-чарівниця,
неначе цариця,
наказ свій послала,

щоб краса встала,
 і проліски, і травка,
 й зелена муравка,
 і кульбаба рясна,
 і фіалочка ясна —
 всі квіти весняні,
 веселі, кохані,
 з-під листя виходять,
 голівки підводять
 од сну зимового
 до сонця ясного!

Олена Пчілка

III. Повідомлення теми і мети уроку

— Сьогодні ми будемо складати розповідь за ілюстрацією про весну.

IV. Робота над темою уроку

1. Робота за ілюстраціями

- Розгляньте малюнки із зображенням пів року.
- Якої пори року бракує? (*Немає картинки зими.*)
- Яка пора року настала?
- Яке небо навесні?
- Що відбувається зі снігом і льодом навесні?
- Про яку пору року ми говоритимемо? (*Про весну.*)
- Приберіть зайві ілюстрації (*літо, осінь*).

2. Складання зв'язного тексту

1) Словникова робота.

На дошці — опорні слова: *весна, блакитне, високе, тане сніг, біжать струмки, на річках і озерах крижини, каламутна, темна, рибалки, ловлять рибу, без листя, перелітні птахи.*

2) Бесіда за картиною «Весна».

Учні будують речення за ілюстрацією із зображенням весни, запитань і опорних слів.

— Яка пора року настала?

— Яке небо навесні?

— Що робить сніг навесні?

— Що робить лід?

— Що пливе по річці?

— Яка вода в річці?

— Хто сидить на березі?

— Що вони роблять?

— Які дерева?

3) Робота в парах.

— Доповніть речення (з опорою на запитання, ілюстрацію, мовний матеріал).

На дошці — текст з пропусками:

Прийшла...

Небо навесні..., ...

Сніг навесні..., ...

Тане лід... і...

По річці плывуть...

На березі сидять...

Вони...

Дерева...

Прилітають...

4) Переказ складеної розповіді.

5) Закріплення опорних слів у мовленні (демонстрування учнями предметів і явищ природи на ілюстрації, повторення за учителем мовних одиниць).

6) Повторний переказ тексту за ілюстрацією за допомогою запитань і опорних мовних одиниць.

3. Фізкультхвилинка

4. Самостійна робота (запис розповіді з опорою на запитання)

Перевірка роботи. Двоє-троє учнів читають розповідь, інші аналізують її.

5. Робота в парах. Гра «Коректор»

Учні обмінюються зошитами, читають роботи, дають поради одне одному.

V. Підбиття підсумків. Рефлексія

— Що робили на уроці?

— Чого вчилися?

— Про що складала розповідь?

VI. Домашнє завдання

Вивчити розповідь «Весна», підготувати її переказ.